

Prevalencija, prognoza i mogućnost prevencije ulcus cruris

Zlatica Jukić i Ivanka Muršić

Klinička bolnica Osijek

Stručni rad

UDK 616-002.44-084

Prispjelo: prosinac, 2000.

Tijekom 1999. godine na Odjelu za kožne i spolne bolesti Kliničke bolnice Osijek pregledano je 185 bolesnika s ulkusom potkoljenice: 72,43% bile su žene, a 27,57% muškarci. Na bolničkom liječenju iste je godine bilo 137 bolesnika, što čini 26,39% ukupnog broja bolnički liječenih bolesnika. Prosječna je dužina boravka na odjelu bolesnika s ulkusom bila 17,6 dana, a broj dana provedenih na liječenju je iznosio ukupno 2423. Liječenje ulkusa predstavlja uglavnom veliki problem, financijski zahtjevan.

Ključne riječi: ulcus cruris, prevalencija, prevencija

UVOD

Liječenje ulkusa donjih ekstremiteta je multidimenzionalan i ponekad težak problem. Može biti financijski zahtjevan, udružen s gubitkom radne sposobnosti, te ponekad značajnim morbiditetom (1).

Prevalencija ulkusa donjih ekstremiteta u Europi varira između 0,18% i 1% u različitim zemljama (1, 2, 3). Prevalencija varikoziteta također je velika. Po Wideneru, zaposlenici središnje Europe zastupljeni su s 45% minimalnih varikoziteta; 16% ih ima uznapredovale varikozitete, a u 1% postoje ulkusi (4). Prema HANES studiji u kojoj je nasumce izabrano 20.749 Amerikanaca koji predstavljaju 194 milijuna stanovnika kao reprezentativni uzorak, uočeno je da 1/3 ima dermatološke probleme zbog kojih posjećuje liječnika, a 1/8 ima ozbiljne dermatološke probleme (5). Dužina hospitalizacije je čest problem u dermatologiji. Prosječna dužina liječenja u Klinici Mayo i New York University Hospital u 1977. iznosila je 18 dana za dermatološke bolesnike, a najduže su bili hospitalizirani bolesnici s ulkusima: 15-21 (5). U SAD-u se zbog ulkusa gubi 2.000.000 radnih dana (1). Procijenjeni godišnji troškovi liječenja ulceracija u Švedskoj iznose 25 milijuna \$ (1).

Ulkusi donjih ekstremiteta značajno utječu na način života, ali i radnu sposobnost, te vrlo često dovode do invaliditeta.

Poseban problem predstavljaju bolesnici s dijabetesom. Dijabetički bolesnici zauzimaju 45-70% svih amputacija donjih ekstremiteta, a 41-70% njih ne preživi duže od 5 godina poslije kirurškog zahvata (1). Inače, prognoza bolesnika s ulkusima ovisi ponajviše o tome koliko je bolest uznapredovala prije samog liječenja, a naravno i o tome koliko se bolesnik pridržava uputa o liječenju.

MATERIJAL I METODE

Na Odjelu za kožne i spolne bolesti postoji flebološka ambulanta, kao i flebološki stacionarni odsjek.

Ciljevi su ovoga rada: 1) prikazati osnovne statističke podatke o bolesnicima s ulkusom; 2) prikazati dinamiku kretanja bolesti u ambulantom i stacionarnom dijelu Odjela za kožne i spolne bolesti KB Osijek i 3) uočiti i naglasiti najvažniju problematiku dobivenom obradom podataka.

REZULTATI

Tijekom 1999. godine u ambulantnom dijelu Odjela pregledano je 185 bolesnika: 51 muškarac i 134 žene. Najviše ispitanika bilo je u dobi od 60 do 69 godina: 58 bolesnika, te u dobi od 70 do 79 godina: 71 bolesnik. Ulkusi su registrirani po prvi puta u dobi od 30 do 39 godina u 10 bolesnika. Jedan ulkus imala su 133 bolesnika, a više od jednoga 52 bolesnika. Najveći broj ulkusa zabilježen je na lijevoj potkoljenici u 76 bolesnika, a na desnoj u 63 bolesnika. Ulkuse na obje potkoljenice imalo je 19 bolesnika.

U 1999. godini bilo je hospitalizirano ukupno 519 bolesnika, a 137 ih je bilo hospitalizirano zbog ulkusa, što znači da je njihov udio bio 26,39%. Podjednak je bio udio muškaraca (43,79%) i žena (56,21%). Najveći broj bolesnika bio je u dobi od 60 do 69; te od 70 do 79 godina, u oba spola. Najmlađa hospitalizirana žena bila je u dobi od 30 do 39 godina, a muškarac u dobi od 40 do 49 godina. Zanimljiv je podatak da je najčešća lokalizacija lijeve potkoljenice: u 56,7% muškaraca i 42,8% žena. S obzirom da se radi uglavnom o starijoj populaciji, bolesnici s ulkusom boluju i od drugih bolesti: hipertenzija i dijabetes češće su prateće bolesti žena, dok su neurološke češće u muškaraca.

RASPRAVA

Iz svega navedenoga vidi se da se naši podaci uglavnom slažu s podacima iz literature. Mora se priznati da su epidemiološke studije tipa HANES i sličnih vrlo rijetke, vjerojatno zato što su zahtjevne i dugotrajne. Problematika ulkusa potkoljenica česta je tema brojnih radova iz dermatologije i kirurgije, ali najčešće iz drugih aspekata. "Cost-morbidity" analiza za našu zemlju, vezanih uz ulkuse u novije vrijeme nije bilo, te su dobiveni podaci teško usporedivi.

Jedna je od najvažnijih uloga dermatologa, pored konzervativnih metoda liječenja, rad na prevenciji. Veliku ulogu morao bi imati i obiteljski liječnik. To je prvenstveno ukazivanje bolesniku na važnost urednog načina života, pravilne prehrane i normalne tjelesne težine, kao i potrebe kretanja, sportskih i rekreacijskih aktivnosti (6, 7, 8, 9). Osobama s obiteljskom predispozicijom treba savjetovati izbor odgovarajućeg zanimanja i radnoga mjeseta, pravilan ritam rada i odmaranja, nošenje odgovarajuće obuće i odjeće, elastičnih zavoja ili čarapa (6, 7, 8, 9).

TABLICA 1.
 RASPODJELA BOLESNIKA PO SPOLU
TABLE 1.
 SEX DISTRIBUTION OF PATIENTS

SPOL SEX	BOLESNIK PATIENTS	%
MUŠKARCI MALE	51	27.57
ŽENE FEMALE	134	72.43
UKUPNO TOTAL	185	100.00

TABLICA 2.
 RASPODJELA BOLESNIKA PO DOBI
TABLE 2.
 AGE DISTRIBUTION OF PATIENTS

DOB AGE	BOLESNIK PATIENTS
30 - 39	10
40 - 49	15
50 - 59	18
60 - 69	58
70 - 79	71
80 -	10
nepoznato unknown	3
UKUPNO TOTAL	185

TABLICA 3.
 RASPODJELA BOLESNIKA PO BROJU ULKUSA
TABLE 3.
 DISTRIBUTION ACCORDING TO THE NUMBER OF
 ULCERS

BROJ ULKUSA NUMBER OF ULCERS	BOLESNICI PATIENTS	% PERCENTAGE
1 one	133	71.89
više od 1 more than one	52	28.11

TABLICA 4.
 RASPODJELA BOLESNIKA PO LOKALIZACIJI ULKUSA
TABLE 4.
 DISTRIBUTION OF THE PATIENTS ACCORDING TO THE
 ULCER LOCALISATION

LOKALIZACIJA LOCALISATION	BROJ BOLESNIKA NUMBER OF PATIENTS
LIJEVA POTKOLJENICA LEFT LEG	76
DESNA POTKOLJENICA RIGHT LEG	63
OBJE POTKOLJENICE BOTH LEGS	19

TABLICA 5.
 RASPODJELA BOLESNIKA PREMA SPOLU
TABLE 5.
 SEX DISTRIBUTION OF THE PATIENTS

SPOL SEX	BROJ BOLESNIKA NUMBER OF PATIENTS	% PERCENTAGE
MUŠKARCI MALE	60	43.79
ŽENE FEMALE	77	56.21
UKUPNO TOTAL	137	100.00

TABLICA 6.
 RASPODJELA BOLESNIKA PO DOBI I SPOLU
TABLE 6.
 SEX AND AGE DISTRIBUTION OF THE PATIENTS

DOB (godina) AGE (years)	MUŠKARCI MALE	ŽENE FEMALE	UKUPNO TOTAL
0 - 19			
20 - 29			
30 - 39		1	1
40 - 49	3	3	6
50 - 59	9	8	17
60 - 69	17	15	32
70 - 79	24	39	63
80 i više 80+	7	11	18
UKUPNO TOTAL	60	77	137

Posebnu pažnju treba pokloniti trudnicama; kao i ženama koje koriste kontracepcijska sredstva. Najveću pažnju treba posvetiti dijabetičarima i neurološkim bolesnicima (1).

ZAKLJUČAK

Ulkusi potkoljenica zahtjevan su problem i zahtijevaju velika ulaganja oboljelog, njegove radne i životne okoline, odabranog liječnika obiteljske medicine, dermatologa i kirurga. Potrebno je učiniti puno više na području timskoga rada navedenih specijalnosti da bi se smanjio broj oboljelih i poboljšala uspješnost liječenja.

TABLICA 7.
LOKALIZACIJA ULKUSA S OBZIROM NA SPOL
TABLE 7.
ULCER LOCALISATION ACCORDING TO THE SEX

LOKALIZACIJA LOCALISATION	MUŠKARCI MALE		ŽENE FEMALE		UKUPNO TOTAL	
	BROJ NUMBER	%	BROJ NUMBER	%	BROJ NUMBER	%
LIJEVA NOGA LEFT LEG	34	56.7	39	42.8	67	48.9
DESNA NOGA RIGHT LEG	14	23.3	12	15.5	26	18.9
OBJE NOGE BOTH LEGS	12	20.0	32	41.6	44	32.2
UKUPNO TOTAL	60	100.0	77	100.0	137	100.0

LITERATURA

1. Phillips TJ, Dover JS. Leg ulcers. *J Am Acad Dermatol* 1991;25:965-87.
2. Cornwall JV, Dore CJ, Lewis JD. Leg ulcers: epidemiology and aetiology. *Br J Surg* 1986;73:693-6.
3. Caliam MJ, Harper DR, Dale JJ et al. Chronic ulcers of the leg: clinical history. *Br Med J* 1987;294:1389-91.
4. Braun-Falco O, Plewig G, Wolff HH, Winkelmann RK. Diseases of the veing. U: *Dermatology*. Springer Verlag: Berlin; 1991. str. 631-45.
5. Prevalence, morbidity, and cost of dermatological diseases (editorial). *J Invest Dermatol* 1979;73(5 Pt 2):395-401.
6. Dewolfe VG. The prevention and management of chronic venous insufficiency. *Pract Cardiol* 1980;6:197-202.
7. Pollack SV. Wound healing. *J Dermatol Surg Oncol* 1979;5:615-9.
8. Hendricks WM, Swallo RT. Management of stasis leg ulcers with Unna boots versus elastic support stockings. *J Am Acad Dermatol* 1985;12:90-8.
9. Runyan JW. The Memphis chronic program. *JAMA* 1975;231:246-7.

PREVALENCE, PROGNOSIS AND THE POSSIBILITIES OF PREVENTION OF ULCUS CRURIS

Zlatica Jukić and Ivanka Muršić
Osijek Clinical Hospital

ABSTRACT

During 1999. 185 patients with ulcus cruris were examined at the Department of Dermatovenerology, Osijek Clinical Hospital. 72.43% were females and 27.57% males. 137 patients were hospitalized which is 26,39% of all hospitalized patients. The average length of hospitalisation for those patients was 17.6 days. The total number of hospital days for patients with ulcus cruris was 2423. The management of ulcus cruris mostly presents a great problem and involves high cost.

Key words: Prevalence, prognosis, prevention